

СОСТОЈБАТА, ПРОБЛЕМИТЕ И ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА ЗДРУЖЕНИЈАТА, ГРУПИТЕ И АНСАМБЛИТЕ ОД ОБЛАСТА НА ФОЛКЛОРОТ ВО СИТУАЦИЈА НА СВЕТСКА ПАНДЕМИЈА

THE STATE, ISSUES AND PROSPECTS OF ASSOCIATIONS, GROUPS AND ENSEMBLES IN THE FOLKLORE FIELD DURING THE WORLDWIDE PANDEMIC

Валентин СОКЛЕВСКИ • Valentin SOKLEVSKI

НУ Центар за култура, Битола, Северна Македонија
NI Centre of Culture, Bitola, North Macedonia
vsoklevski@gmail.com

<https://doi.org/10.63702/csembe.2024.1.7.209>

АПСТРАКТ

На крајот од 2019 и особено во почетокот на 2020 година со голем интензитет низ целиот свет па и во РС Македонија започна да се шири инфекцијата со корона вирусот „ковид 19“ и ситуацијата доби пандемски размери. Делото „Состојбата, проблемите и перспективите на здруженијата, групите и ансамблите од областа на фолклорот во ситуација на светска пандемија“, кое е резултат на истоименото истражување, е сведоштво за едно време во кое првенствена е битката за здравјето на луѓето, но и време во кое се води битка за континуитет на живото егзистирање на традиционалните вредности во субјектите од фолклорната дејност.

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ

традиција; фолклор; фолклорна група; пандемија;

ABSTRACT

At the end of 2019 and particularly at the beginning of 2020, the corona virus Covid 19 started spreading intensively throughout the world and in the Republic of N. Macedonia and the situation gained pandemic proportions. The paper entitled *The State, Issues and Prospects of Associations, Groups and Ensembles in the Folklore Field During the Worldwide Pandemic*, which is the result of the eponymous research, is a testimony to a time when the battle for human health was paramount, but also to a period when another battle was fought to preserve the existence of traditional values in the various establishments working in the field of folklore.

KEY WORDS

tradition; folklore; folklore group; pandemic;

БОВЕД

Традиционалната игра и песна, како значаен дел од духовното културно наследство во РС Македонија, вообичаено се пренесувале од генерација на генерација во рамките на традиционалните начини кои се практикувале во потесното семејство, родот, селото, градот, односно во средината во која што се живее, работи и егзистира. Таквата пракса, во видоизменет облик и содржина се практикува парцијално и денес, меѓутоа со намален обем на традиционални, а со зголемен обем на содржини од современата култура, игра и песна.

Од средината на минатиот век во Македонија дојде до израз зачувувањето, негувањето и пренесувањето на културното наследство и неговото живо егзистирање во аматерските КУД, фолклорните групи и ансамбли. Практиката во изминатиот период покажа дека овие здруженија на граѓани фактички одиграа огромна улога во заштитата, пренесувањето и живото егзистирање на традиционалните игри, песни и обичаи, како дел од духовното културно наследство, а и во зачувувањето на народните носии и автентичните изворни инструменти, како движно материјално културно наследство.

За жал на крајот од 2019 и особено во почетокот на 2020 година со голем интензитет низ целиот свет па и во РС Македонија започна да се шири инфекцијата со корона вирусот „ковид 19“ и ситуацијата доби пандемиски размери. Постапувајќи по донесените уредби, мерки и заклучоци субјектите од областа на фолклорната дејност запреа со својата работа. Здруженијата,

INTRODUCTION

Being an important element of the intangible cultural heritage in the Republic of N. Macedonia, traditional songs and dances were usually handed down from one generation to another through traditional practices in the immediate family, gender, village, city, i.e., in the environment where people lived and worked. Such practice with an altered shape and content is partially practiced even today, but the present-day varieties are more related to the modern culture, dance, and songs rather than the traditional segments.

Since the middle of the last century, emphasis has been placed on preserving, fostering, and handing down the Macedonian cultural heritage and its presence and practice in amateur CAS (*Cultural Artistic Societies*), folk groups, and ensembles. Recent practice has proved that these civil societies have in fact played a significant role in safeguarding, handing down, and actual practice of the traditional dances, songs, and customs as part of the intangible cultural heritage and also in preserving the traditional costumes and authentic instruments as movable tangible cultural heritage.

Unfortunately, at the end of 2019 and particularly at the beginning of 2020, the corona virus Covid 19 started spreading intensively throughout the world and in the Republic of N. Macedonia and the situation gained pandemic proportions. The associations, groups, ensembles, and cultural artistic societies were surprised by the new situation,

групите, ансамблите и КУД затечени од новонастанатата ситуација се судрија со нешто ново¹, во тој момент неразбирливо, нешто што ја прекина нивната активност, го загрози здравјето на нивните членови, ја загрози дејноста, ги затвори салите за проба, концертните сцени, фестивалите, ги урна сите планови за работа и отвори нова празна страница во нивната историја која допрва треба да се пишува.

Делото „Состојбата, проблемите и перспективите на здруженијата, групите и ансамблите од областа на фолклорот во ситуација на светска пандемија“, кое е резултат на истоименото истражување, е сведоштво за едно време во кое првенствена е битката за здравјето на луѓето, но и време во кое се води битка за континуитет на живото егзистирање на традиционалните вредности во субјектите од фолклорната дејност.

МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Согласно стандардите, теоријата и праксата, на почетокот го дефинирав проблемот на истражувањето со прашањето: „Каква е состојбата и кои се проблемите и перспективите на здруженијата, групите и ансамблите од областа на фолклорот во ситуација на светска пандемија“. Овој проблем го избрав заради тоа што е неистражувачки, актуелен, добиените резултати претставуваат новост и се важни и применливи како во предметната практична дејност така и во науката, а овозможуваат и дефинирање на можна стратегија за

facing something new¹ and incomprehensible at the time, something that interrupted their activities, endangered the health of their members and their work, closed off rehearsal and concert halls, cancelled all festivals and work plans, and opened a new blank page in their history that has yet to be written.

The paper entitled *The State, Issues and Prospects of Associations, Groups and Ensembles in the Folklore Field During the Worldwide Pandemic*, which is the result of the eponymous research, is a testimony to a time when the battle for human health was paramount, but also to a period when another battle was fought to preserve the existence of traditional values in the various establishments working in the field of folklore.

RESEARCH METHODOLOGY

According to the standards, theory, and practice, I initially defined the topic of this research with the question: *What are the state, issues and prospects of associations, groups and ensembles in the folklore field during the worldwide pandemic?* I chose this issue because it was current and previously unexplored and the obtained results are a novelty and are very important and applicable both in practice and science, providing also a possible work strategy in conditions when work itself is jeopardized.

¹м-р Благојче Трајковски, МБУЦ „Илија Николовски Луј“ Скопје, сопствени истражувања. • Blagojche Trajkovski, MA, *State Music and Ballet Education Centre Ilija Nikolovski-Luj Skopje* personal research.

работа во услови на загрозеност на дејноста.

Предметот на истражувањето ми беше: *„Дејноста на групите, ансамблиите и КУД од областа на фолклорот во РСМ во време на пандемија во периодот февруари 2020 - јуни 2021 година“*.

Основните цели на истражувањето беа: *научни сознанија* – со што добив валидни податоци кои овозможуваат да се изврши дескрипција на состојбата, проблемите и перспективите, и *прагматични* – добиените сознанија можат да се користат во градењето стратегии, планови и насоки за работа во услови на загрозеност на дејноста.

Имајќи ги предвид различните аспекти и карактеристики, карактерот на истражувањето го утврдив како: *фундаментално, општествено, монодисциплинарно, индивидуално, емпириско, квалитативно, макро-етнографско, етнокореолошко, теренско, дескриптивно и флексибилно*.

Истражувањето го базирав на хипотезата дека *„Со посебно научно истражување можат да се утврдат состојбите и проблемите врз основа на кои што ќе се направи дескрипција и ќе се утврдат можните перспективи на здруженијата, групите и ансамблиите од областа на фолклорот во ситуација на светска пандемија“*. Во реализација на истражувањето користев: *дескриптивно интерпретативен метод, емпириско неекспериментален метод и компаративен метод*. При тоа ја преферирав и користев техниката *интервју*, но заради специфичната состојба со пандемијата паралелно реализирав и *анкета со анкетни листови*.

The subject of my research was *The Functioning of Folk Groups, Ensembles and Cultural Artistic Societies in the Republic of N. Macedonia During a Pandemic from February 2020 - June 2021*.

The main objectives of the research were *scientific discoveries*, which led to valid data that could be used to describe the circumstances, challenges, and prospects, and *pragmatic discoveries* which helped to obtain knowledge useful for building strategies, plans, and work instructions in conditions when work is jeopardized.

Considering the different aspects and features, I defined the nature of this research as *fundamental, social, monodisciplinary, individual, empirical, qualitative, macro-ethnographic, ethnochoreological, field, descriptive, and flexible*.

I based the research on the hypothesis that *“Special scientific research can determine the circumstances and challenges which shall further allow description and identification of possible prospects for folk associations, groups, and ensembles during a world pandemic.”* This research was carried out by using the *descriptive-interpretative, empirical-non-experimental and comparative method*. In doing so, I preferred using the *interview technique*, but due to the specific circumstances in the pandemic, I also conducted a *poll with questionnaires*.

Во рамките на истражувањето дефинирам *пригоден примерок по проценка на субјектите и испитаниците*. Врз основа на тоа беа вклучени 27 лица од различни ансамбли односно субјекти, при што директно беа интервјуирани 14, а анкетирани уште 13 лица од цела Република. Сите интервјуирани и анкетирани лица се значајни чинители во фолклорната дејност и тоа: претседатели на ансамбли, уметнички раководители, членови на СОФАМ, ЦИОФФ и активисти во дејноста. Имајќи предвид дека според некои податоци во државата, повремено или редовно, пред пандемијата работеа околу 100 ансамбли, примерокот е мошне солиден и даде веродостојни податоци, сознанија и резултати.

ЗАГРОЗЕНОСТ НА АНСАМБЛИТЕ И ФОЛКЛОРНАТА ДЕЈНОСТ

Пандемијата, запирањето на активностите, губењето на континуитетот во негувањето на фолклорните содржини², проблемите кои се појавија заради сето тоа, ги извадија на површина сите слабости како на субјектите така и на општествениот систем дизајниран за поддршка и развој на фолклорната дејност. Тоа доведе до реално чувство на загрозеност³ на функционирањето и континуитетот на ансамблиите и фолклорната дејност во оној облик кој егзистира со децении. Губењето на институционалната сигурност, оставањето на ансамблиите сами на себе, немањето евалуација на

As part of the research, I distinguished a *suitable pool after assessing the establishments and respondents*. With regard to that, 27 people were included from different ensembles from all over the country, 14 of which were interviewed and the other 13 participated in a poll. All interviewees and pollees perform important roles in the folklore field, such as presidents of ensembles, artistic directors, SOFAM and CIOFF members and activists in the field. If we consider the fact that about 100 ensembles were either occasionally or regularly active before the pandemic according to certain data in the country, the chosen pool is rather solid providing reliable data, knowledge and results.

ENSEMBLES AND THE FOLKLORE FIELD IN JEOPARDY

The pandemic and subsequent cessation of activities that created a gap in the continuous process of preserving and fostering folklore heritage², as well as all the problems arising from this, bring to the surface all the weaknesses of folk institutions and society in general which in turn is designed to support and develop all spheres, folklore included. This poses a real threat³ to the functioning of ensembles and to the folklore field in the form and manner existing for decades. The situation only worsens when ensembles are left to cope alone without being able to rely on relevant institutions. What is more,

² Стојановска Перса, ЗФГ „Копачка“ Драмче, Делчево, сопствени истражувања • Stojanovska Persa, FGA *Kopachka*, Dramche, Delchevo, personal research.

³ Горгиев Горги, Пејачка група „Арманџ Пирифањ – Горди Власи“, Скопје, сопствени истражувања. • Gorgiev Gorgi, *Armanj Pirifanj – Gordi Vlasi* Vocal Group, Skopje, personal research.

човековите ресурси, кондицијата на субјектите и отсуството на креирање на соодветна институционална поддршка⁴ првенствено од општините каде што ја вршат дејноста само ја зголеми несигурноста и ја влоши состојбата. Самата кадровска структура на одредени субјекти кои работат по застарени матрици, во кои заради разни причини отсуствува поголема доза на стручност⁵ и професионалност, има одреден придонес за зголемување на загрозеноста и во немањето креативен одговор на ситуацијата. Во таа насока се и констатациите за инертност на одредени раководни структури во субјектите, доцнењето на системските решенија за децентрализација⁶ кои би довеле до соодветна грижа и поголема поддршка од локалната самоуправа, па и третманот на медиумите на дејноста кои би ја зголемиле актуелноста на проблемите. Загрозеноста на дејноста си носи и одредени корени и од времето пред пандемијата заради намалениот интерес за членување⁷ кој е пренасочен кон новите модерни трендови и насоки во сите сфери на културата и општеството.

РАБОТА ЗА ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА

Праксата во периодот февруари 2020 – јуни 2021 година покажа дека работата за време на пандемија е многу тешка, лимитирана, зависна од

human resources are not evaluated, the state of institutions dealing with folklore is fragile, and appropriate institutional support⁴ primarily from town councils is not established, all of which only increases the uncertainty. The personnel of certain groups and ensembles that operate following outdated models lacks a greater amount of expertise⁵ and professionalism for various reasons and, as such, contributes to a certain extent to the increase of the threat and the lack of creative response to the situation. In relation to this, certain cases of idleness among management teams have been confirmed, as well as delays of systemic solutions to decentralization⁶ that could lead to adequate care and greater support from the local government. The reality of all these issues could be stressed if folklore receives greater coverage by the media. This threat to the survival of folklore has its roots in the period before the pandemic when ensembles are faced with reduced interest of their members⁷ who are redirected to new modern trends and courses in all spheres of culture and society.

WORK DURING THE PANDEMIC

In the period between February 2020 – June 2021 practice shows that work during a pandemic is very difficult, limited, and dependent on the extent

⁴ Димитровски Борче, КУД „Илинден“ Битола, сопствени истражувања. • Dimitrovski Borce, CAS *Ilinden*, Bitola, personal research.

⁵ д-р Јаневски Владимир, Ансамбл „Македонија“ Скопје, сопствени истражувања. • Janevski Vladimir PhD, *Macedonia Ensemble*, Skopje, personal research;

⁶ Кузаревски Сашко, АНПИ „Орце Николов“ Скопје, сопствени истражувања. • Kuzarevski Sashko, EFSD *Orce Nikolov*, Skopje, personal research;

⁷ Чочороски Тошо, КУД „Дримкол“ Вевчани, сопствени истражувања. • Chochoroski Toshko, CAS *Drimkol*, Vevchani, personal research.

степенот на ширење на инфекцијата, мерките за заштита, како и од многу други услови и параметри. Исто така за работа во такви услови потребна е и голема совесност, посветеност, дисциплина, финансиска поддршка и интердисциплинарна соработка со членови, родители, стручни лица, институции од областа на културата, здравството, образованието, локалната самоуправа и Министерството за култура. Се разбира еден од примарните услови е изготвувањето на соодветни протоколи⁸ за работа на групите и ансамблите кои би ги подготвиле тимови од стручни лица од фолклорната дејност, здравствените власти и Министерството за култура.

Врз основа на скромните искуства во периодот, во услови на намалена инфекција, во широки затворени простори со поголема квадратура можна е работа со: *мали групи⁹ со обезбеден простор од 8 - 10 метри квадратни за лице; времетраење на пробите до 30 минути, вентилација на просторот за време на пробите; временска пауза меѓу пробите за вентилација и дезинфекција на просторот; доследно почитување на насоките за мерење на температура; дезинфекција на раце; носење на маски; држење на максимално можно растојание¹⁰; водење на прецизна евиденција за присутност на секоја проба¹¹;*

to which the infection is spreading, the protection measures, as well as many other circumstances and settings. Furthermore, working in such conditions requires a high level of mindfulness, commitment, discipline, financial support, and interdisciplinary cooperation between members, parents, professionals, cultural institutions, health and education professionals, local government representatives and the Ministry of Culture. By all means, one of the primary requirements is to establish appropriate work protocols⁸ for groups and ensembles prepared by teams of experts in the field of folklore, health authorities, and the Ministry of Culture.

Based on the modest experiences from the period, in circumstances of reduced infection, work is possible in wide enclosed spaces with a larger surface area and with regard to the following protocols: *small groups⁹ in a provided space area of 8 - 10 square meters per person; duration of rehearsals of up to 30 minutes; ventilation in provided space area during rehearsals; break between rehearsals for ventilation and disinfection of space area; consistent adherence to guidelines for measuring body temperature; hand disinfection; wearing masks; keeping maximum possible distance¹⁰; keeping accurate records of attendance at each rehearsal¹¹ and keeping accurate*

⁸ Реџепов Зенил, КУД „Гоце Делчев“ Делчево, сопствени истражувања. • Redjepov Zenil, CAS *Goce Delchev*, Delchevo, personal research.

⁹ Наков Ване, ФА „Етнос“ Скопје, сопствени истражувања. • Nakov Vane, FE *Etnos*, Skopje, personal research.

¹⁰ Стојчевска Милена, КУД „7-ми Септември, Македонски Брод, сопствени истражувања. • Stojchevska Milena, CAS *7-mi Septemvri*, Makedonski Brod, personal research.

¹¹ Богдановски Тони, КУД „Кочо Рацин“ Скопје, сопствени истражувања. • Bogdanovski Toni, CAS *Kocho Racin*, Skopje, personal research.

водење на прецизна евиденција за здравствената состојба на членовите.

Работа со поголеми групи е можна само во широки простори и на отворено¹² се разбира со доследно почитување на сите предвидените мерки за предметните простори во адекватниот период и состојба со пандемијата. Поголеми можности за активност се отвораат доколку е овозможена вакцинација¹³ и доколку членовите кои претежно се во помлада возраст изразат подготвеност за тоа. Активноста „online“, преку Интернет социјалните мрежи, ансамблите ја користеа претежно за учество на „online“ интернационални фестивали¹⁴, комуникација, одржување на работни средби и состаноци, а незначителен број ја користеа за едукација. Најголем број од групите и ансамблите работата за време на пандемија ја насочија кон одржување и изработка на носии¹⁵, набавка на реквизити и опрема, реализација на изложби и подготовка и издавање на монографии¹⁶ и други печатени материјали.

ПЕРСПЕКТИВИ

Покрај сите проблеми и тешкотии кои ги предизвика пандемијата констатација е дека со добро осмислена заедничка акција на микро и макро план од сите

records of health condition of members.

Working with larger groups is possible only in large areas and outdoors³⁴ with consistent adherence to all measures provided for the space area in question during the relevant period and state of the pandemic. Greater opportunities for active work can arise if vaccination³⁵ is provided and if members, who are mostly at a younger age, express their readiness for it. Ensembles are active online through Internet social networks, mainly for participation in online international festivals³⁶, communication, and holding work meetings. A small number of ensembles are active online for the purpose of instruction and practice. Most of the groups and ensembles focus their work during the pandemic on maintaining the existing and making new costumes³⁷, purchasing props and equipment, organizing exhibitions, preparing and publishing monographs³⁸ and other printed materials.

PROSPECTS

Despite all the problems and difficulties caused by the pandemic, it can be concluded that all individuals and competent institutions shall be responsible for providing future

¹²Мемеди Зани, КУД „Јахи Хасани“ Чегране, Гостивар, сопствени истражувања. • Memedi Zani, CAS *Jahi Hasani*, Chegrane, Gostivar, personal research.

¹³Мирослав Крстевски, КУД „Панче Пешев“ Куманово, сопствени истражувања. • Krstevski Miroslav, CAS *Panche Peshev*, Kumanovo, personal research.

¹⁴Митковски Стојко, ФА „Китка“ Истибања, сопствени истражувања. • Mitkovski Stojko, FE *Kitka*, Istibanja, personal research.

¹⁵Илиќ Ненад, АНПИ „Орце Николов“ Скопје, сопствени истражувања. • Ilikj Nenad, EFSD *Orce Nikolov*, Skopje, personal research.

¹⁶Димитровски Антонијо, КУД „Илинден“ Битола, сопствени истражувања. • Dimitrovski Antonijo, CAS *Ilinden*, Bitola, personal research.

субјекти и надлежните институции на локално и државно ниво фолклорната дејност ќе си обезбеди своја перспектива. Љубовта на младите луѓе кон својата традиција¹⁷, желбата, мотивот и постоечката сила и енергија за работа¹⁸ на илјадниците ентузијаста, фактот дека фолклорот е повеќе од игра¹⁹, постоечката материјална, просторна, но и кадровска база и потенцијал, големиот број на стручни кадри етнокореолози кои се вклучуваат во ансамблиите и воопшто во дејноста, а секако и децениската традицијата на егзистирање и справување со тешкотии и проблеми, ќе овозможат нов исчекор и перспектива. Во тој процес на враќање во таканаречена нормала ќе се појави процес на згаснување на стари и појавување на нови групи и ансамбли²⁰ што можеби е и природен процес на селекција и како појава е присутна во дејноста од 1945 година до денес, но тоа не би требало да има сила да ја загрози перспективата на дејноста. Покажаните слабости за време на пандемијата треба да делуваат како поука и сигнал за цврсто *еснафско здружување* во рамките на постоечкиот *СОФAM* кој е рамноправен член на *ЦИОФФ*²¹ и

prospects for the folklore field on their own provided they perform a well-devised joint action with micro and macro approach both at local and state level. The love shown by young people to their tradition¹⁷, the desire, motive and existing strength and energy for work¹⁸ of thousands of enthusiasts, and the fact that folklore is more than just a dance¹⁹ are just some of the factors that can provide a new step forward in the field. Other important factors like the existing material, spatial, and personnel base and potential, the large number of professional ethno-choreologists involved in ensembles and in the field in general, as well as the decades-old tradition of prevailing and dealing with difficulties and problems shall also contribute to providing future prospects. In the process of returning to the so-called normal way of functioning, some groups and ensembles shall die out and new ones shall emerge²⁰, which may be a natural process of selection that has been present as a phenomenon in the field since 1945. However, this process should not have the power to jeopardize the future prospects of the field. The weaknesses shown during the pandemic should serve as a lesson and call for strong *guild alliance* within the existing *Macedonian Folk Ensemble Association, SOFAM*, which is a full member of the *International Council of Folk Festivals and Folk Art, CIOFF*²¹, in

¹⁷Наков Ване, ФА „Етнос“ Скопје, сопствени истражувања. • Nakov Vane, FE *Etnos*, Skopje, personal research.

¹⁸Милев Велин, ФА „Цветови“ с. Дедино, Радовиш, сопствени истражувања. • Milev Velin, FE *Cvetovi*, village of Dedino, Radovish, personal research.

¹⁹Кузареvски Сашко, АНПИ „Орце Николов“ Скопје, сопствени истражувања. • Kuzarevski Sashko, EFSD *Orce Nikolov*, Skopje, personal research.

²⁰д-р Јаневски Владимир, Ансамбл „Македонија“ Скопје, сопствени истражувања. • Janevski Vladimir PhD, *Macedonia Ensemble*, Skopje, personal research.

²¹Димитровски Никола, член на правна комисија на ЦИОФФ, сопствени истражувања. • Dimitrovski Nikola, member of CIOFF legal committee, personal research.

изнаоѓање на заеднички темелни основи за соработка и надградба кои ќе ги заштитат субјектите и дејноста и ќе обезбедат нова перспектива. При тоа треба да се надмине фобијата од промени, да се надминат сите евидентирани негативности, да се дистанцира дејноста од партиско политичките влијанија²², да се воспостави систем на валоризација кој ќе овозможи институционална сигурност и предвидливост, но без да се загрози слободата на уметничкиот израз и индивидуалните посебности и карактеристики и без да се наштети на традиционалните културни вредности кои се предмет на негување и презентација.

Новите перспективи, адекватни на новото време и новите предизвици кои доаѓаат, можат да бидат веројатни и можни со зајакнување на кадровските капацитети на локалната самоуправа, но и државните институции од областа на културата со вклучување на стручни лица од областите на фолклорната дејност: етнологии, етнокореолози, етномузиколози. Тоа ќе доведе до подобра комуникација и креативна интеракција меѓу креаторите на културните политики, финансиерите и носителите на дејноста.

order to find mutual basis for cooperation and improvement which shall protect folk institutions and the field in general by providing new prospects. Simultaneously, the phobia of change and all perceived negative aspects should be overcome and the field ought to distance itself from political-party influences²². Furthermore, there should be an established system of valorization that shall provide institutional security and predictability without threatening the freedom of artistic expression, the individual characteristics and authenticity, and the traditional cultural values that are being fostered and promoted.

We can speak of possible future prospects suitable to the new times and future challenges only if the personnel capacity of the local government is enhanced and the state cultural institutions are strengthened by involving experts from the field of folklore like ethnologists, ethno-choreologists, and ethnomusicologists. This shall lead to better communication and creative interaction between cultural policy makers, financiers and stakeholders.

²²Мирослав Крстевски, КУД „Панче Пешев“ Куманово, сопствени истражувања. • Krstevski Miroslav, CAS *Panche Peshev*, Kumanovo, personal research.